

De relatie tussen pedagogische professionals en het kind

Prof. dr. Ruben Fukkink
Universiteit van Amsterdam

CONGRES 2022

Wetenschap ontmoet praktijk

28 September

Expertisecentrum
Kinderopvang
Pedagogische kwaliteit

De relatie tussen pedagogische professionals en het kind

Ruben Fukkink

Stichting Kinderopvang en educatieve voorzieningen voor het jonge kind

Pedagogische kwaliteit

- Interacties tussen staf en kinderen
- Kwaliteit van de leefomgeving

In wetenschappelijk meer en meer aandacht voor:

- **Kwaliteit van de (dyadische) relatie pm'er/gastouder ↔ kind**

Als aparte dimensie van pedagogische kwaliteit

Three Decades of Research on Individual Teacher-Child Relationships: A Chronological Review of Prominent Attachment-Based Themes

Jantine L. Spilt^{1*} and Helma M. Y. Koomen²

Literature Review

Article

Practitioner Review: Dyadic teacher–child relationships: comparing theories, empirical evidence and implications for practice

January 2022 · *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 63(7) · [Follow journal](#)

DOI: [10.1111/jcpp.13573](https://doi.org/10.1111/jcpp.13573)

Jantine L Spilt · Karine Verschueren · Mirella B. W. M. Minderhout · Helma M Y Koomen

Meta-Analysis and Common Practice Elements of Universal Approaches to Improving Student-Teacher Relationships

August 2020 · *Review of Educational Research* 90(5):003465432094683

DOI: [10.3102/0034654320946836](https://doi.org/10.3102/0034654320946836)

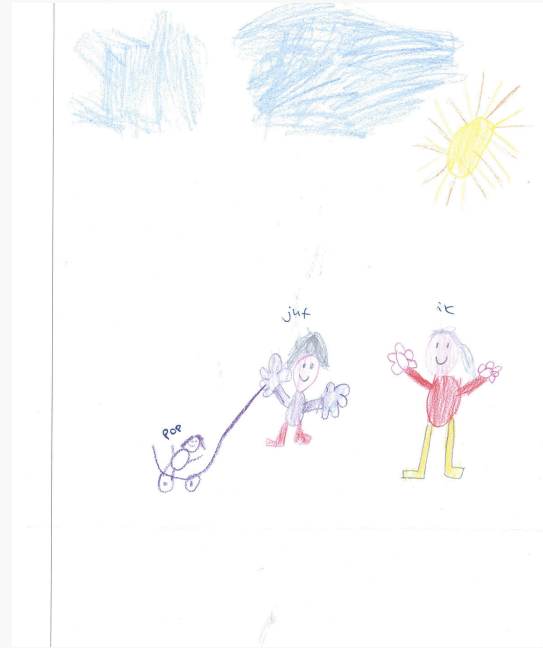
Laurie Kincade · Clayton R. Cook · Annie Goerdts

[https://www.researchgate.net/publication/343428620 Meta-Analysis and Common Practice Elements of Universal Approaches to Improving Student-Teacher Relationships](https://www.researchgate.net/publication/343428620_Meta-Analysis_and_Common_Practice_Elements_of_Universal_Approaches_to_Improving_Student-Teacher_Relationships)

[https://www.researchgate.net/publication/358236420 Practitioner Review Dyadic teacher-child relationships comparing theories empirical evidence and implications for practice](https://www.researchgate.net/publication/358236420_Practitioner_Review_Dyadic_teacher-child_relationships_comparing_theories_empirical_evidence_and_implications_for_practice)

[https://www.researchgate.net/publication/361441212 Three Decades of Research on Individual Teacher-Child Relationships A Chronological Review of Prominent Attachment-Based Themes](https://www.researchgate.net/publication/361441212_Three_Decades_of_Research_on_Individual_Teacher-Child_Relationships_A_Chronological_Review_of_Prominent_Attachment-Based_Themes)

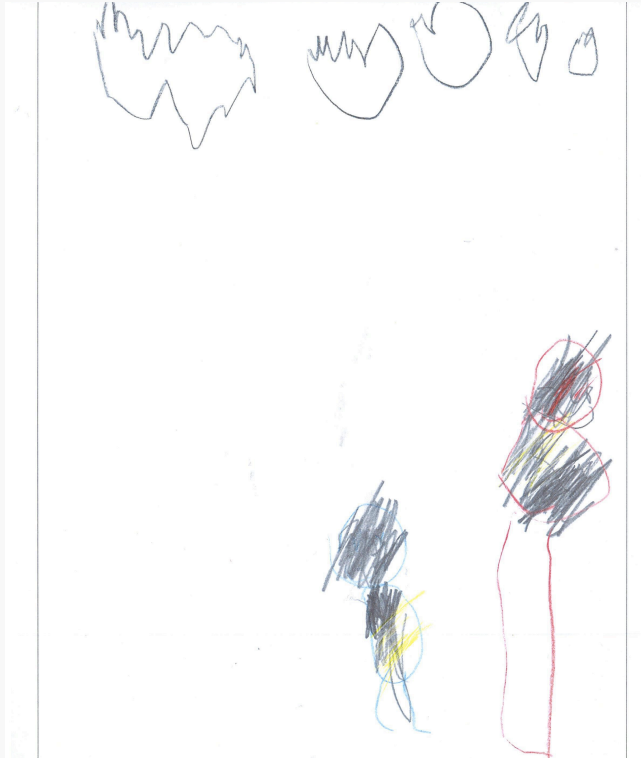
Tekeningen van relatie LK-kind (basisschool) (Harrison et al., 2007; Zee et al., 2020)

Met dank aan dr. Debora Roorda, Universiteit van Amsterdam

Zie ook <https://pure.uva.nl/ws/files/59017174/708661.pdf>

Maar ook dit....

Met dank aan dr. Debora Roorda, Universiteit van Amsterdam

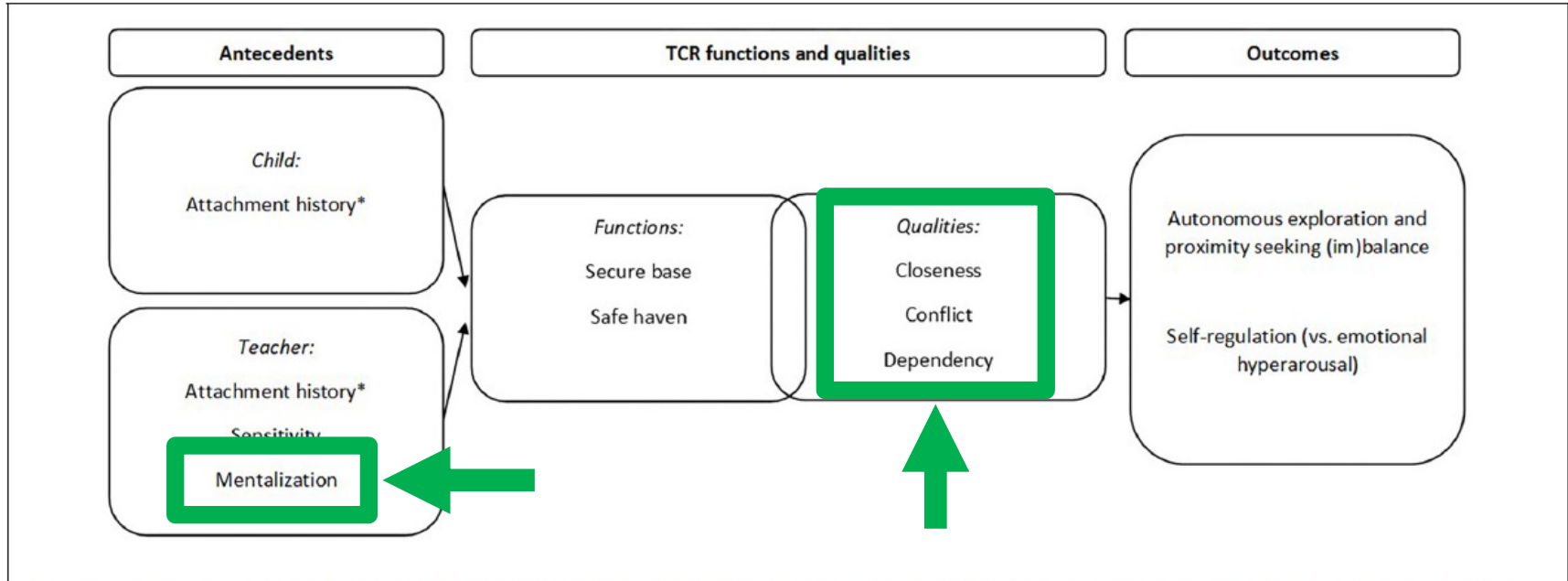
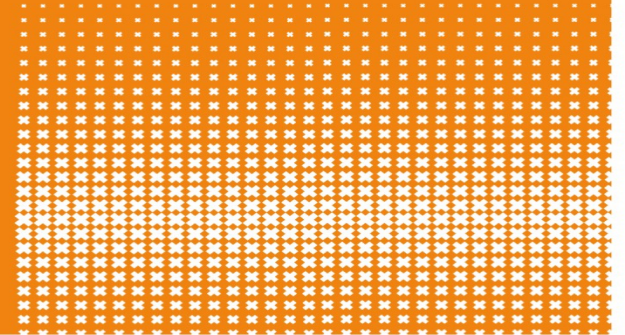
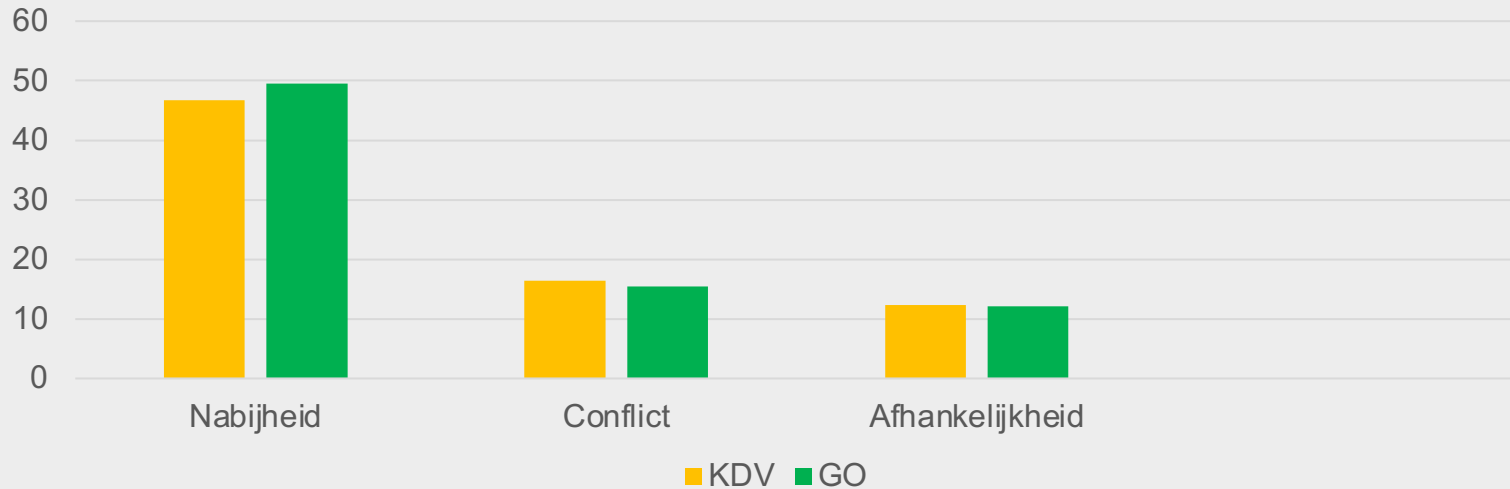

FIGURE 1 | Proposed model for the study of teacher-child relationships (TCR) from an attachment perspective. *Shaping more abstract and generalized internal working models (IWMs) of the self and others.

Kind-staf-relaties bij kdv & gastouder

Relaties: Kinderdagverblijf (KDV) vs. Gastouder (GO)

Welbevinden van het kind (observatie)

	Hangt samen met	Voorspelt 30 → 42 maanden	
Fysieke omgeving	0	0	
Kwaliteit interacties staf-groep	+	0	
Relatie met kind	Nabijheid 0 Afhankelijk - Conflict +	0	
GO vs. KDV	+	0	

rekening houdend met kind-, gezins- en opvangkenmerken

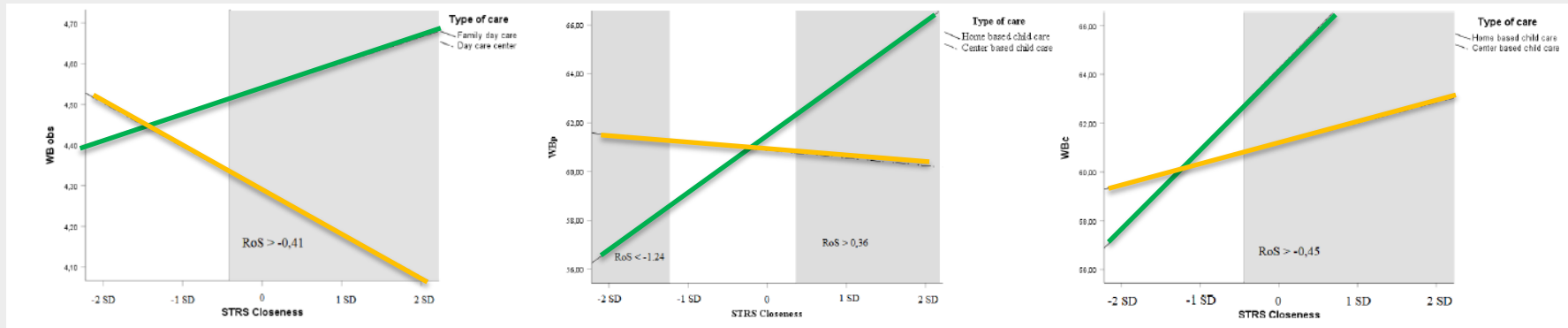
Welbevinden van het kind (volgens ouder)

	Hangt samen met	Voorspelt	
Fysieke omgeving	0	0	
Kwaliteit interacties staf-groep	0	0	
Relatie met kind	Nabijheid + Afhankelijkheid – Conflict 0	0	
GO vs. KDV	0	0	
<i>rekening houdend met kind-, gezins- en opvangkenmerken</i>			

Welbevinden van het kind (volgens staf)

	Hangt samen met	Voorspelt	
Fysieke omgeving	0	0	
Kwaliteit interacties staf-groep	0	0	
Relatie met kind	Nabijheid + Afhankelijk – Conflict 0	Nabijheid + Afhankelijk - Conflict 0	
GO vs. KDV	+	0	
<i>rekening houdend met kind-, gezins- en opvangkenmerken</i>			

Nabijheid en welbevinden in kinderdagverblijf vs. gastouder

Geobserveerd
Welbevinden

Welbevinden
Volgens ouder

Welbevinden
Volgens staf

Wat voorspelt PM/GO-kind relatie nog meer?

- Nabijheid → Internaliserend probleemgedrag^{volgens ouder & staf}
- Nabijheid → sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind^{staf}
- Conflict → externaliserend probleemgedrag^{volgens ouder & staf}

Zowel samenhang op peuterleeftijd 2,5 jaar

als voorspeller van groei van 2,5 → 3,5 jaar

Early Child Development and Care

ISSN: (Print) (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/gecd20>

Caregiver–child relationships in after-school care: the role of gender and the gender match

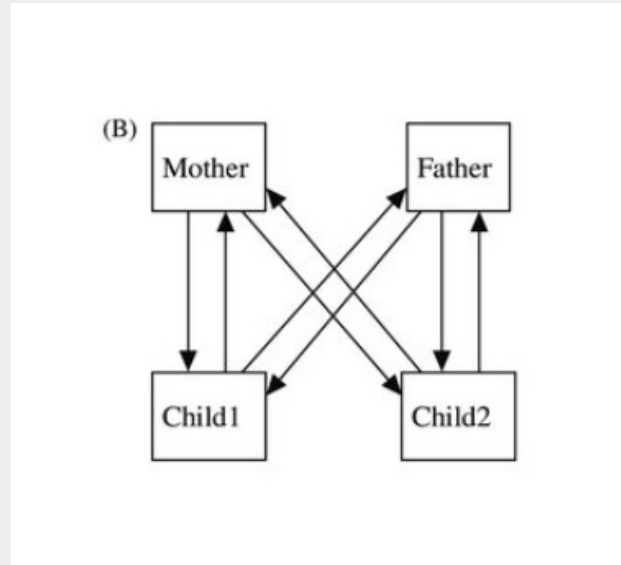
R. G. Fukkink

To cite this article: R. G. Fukkink (2022): Caregiver–child relationships in after-school care: the role of gender and the gender match, Early Child Development and Care, DOI: [10.1080/03004430.2022.2046565](https://doi.org/10.1080/03004430.2022.2046565)

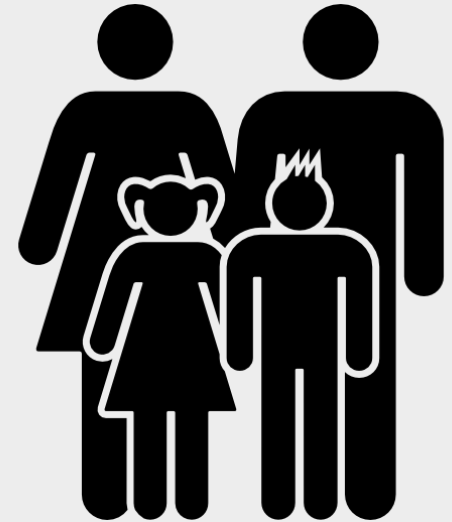
To link to this article: <https://doi.org/10.1080/03004430.2022.2046565>

Relaties in de bso

Block-design in gezinsonderzoek

→ vertaald
naar
bso-context

Opzet onderzoek

	Jongen ($N = 45$)	Meisje ($N = 45$)
Man ($N = 45$)	Man ↔ Jongen	Man ↔ Meisje
Vrouw ($N = 45$)	Vrouw ↔ Jongen	Vrouw ↔ Meisje

In totaal: 360x perspectief op wederzijdse relatie

Kinderen:

- **Y-CATS** (Mantzicopoulos & Neuharth-Pritchett, 2003; Spilt et al., 2010)

PM'ers:

- **LLRV** (Pianta e.a., Koomen e.a.)

Verder: SDQ: probleemgedrag van kinderen & BEM: masculiene / feminiene rol

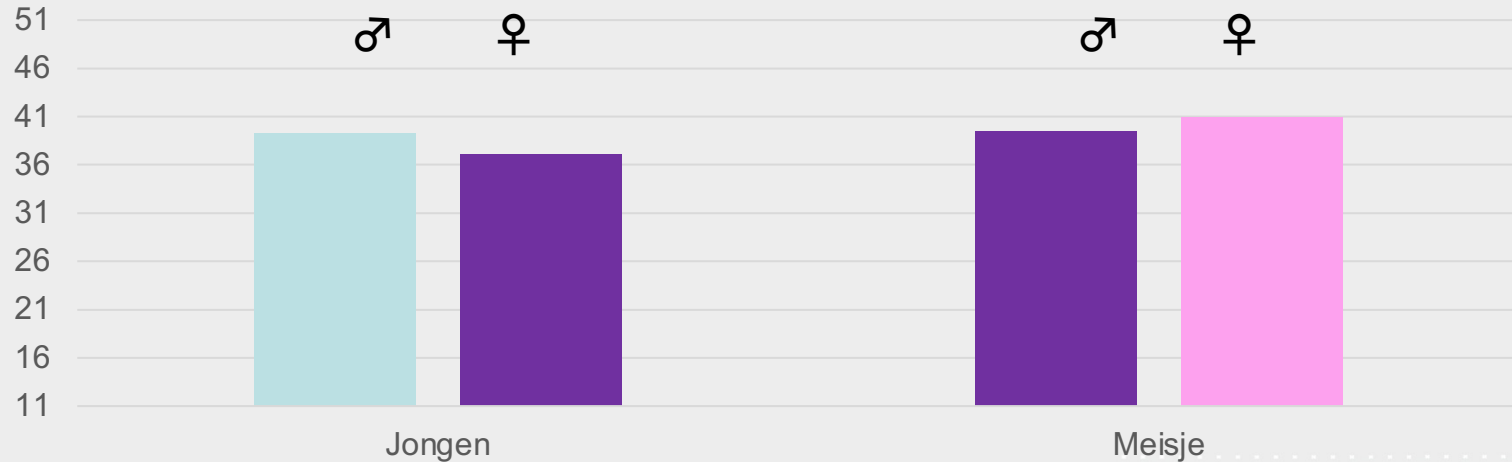
Y-CATS: Een voorbeeld

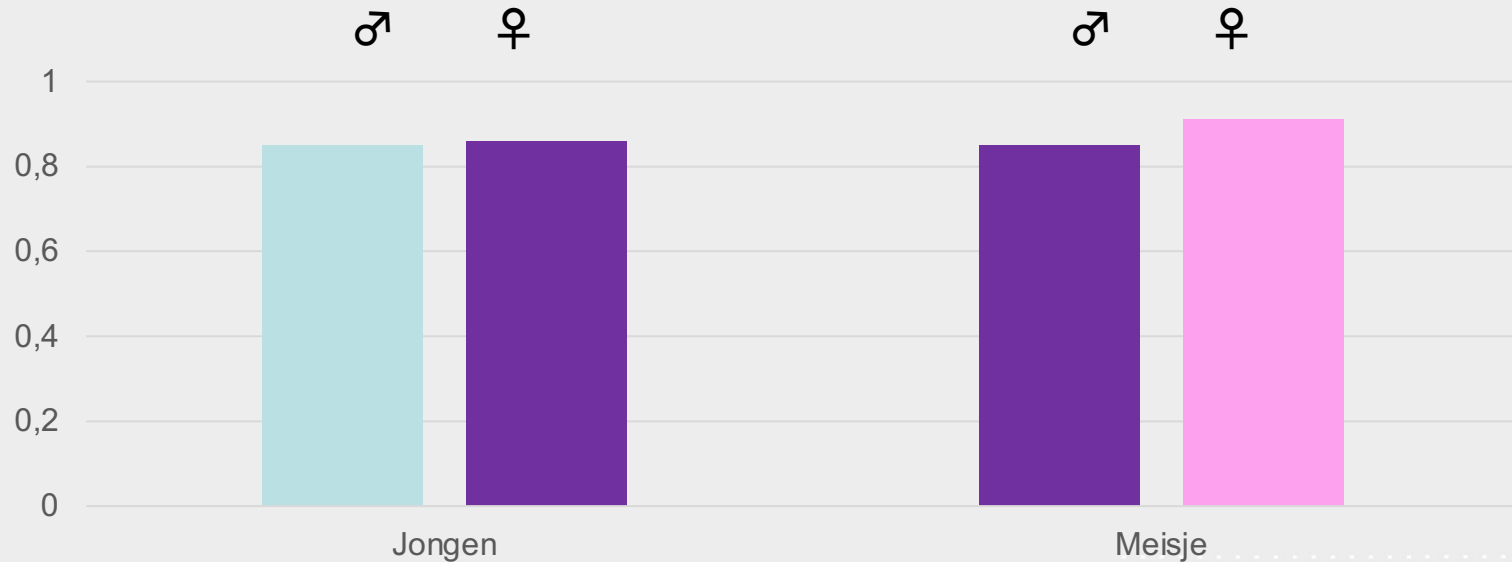
**Mijn pedagogisch medewerker
juf/meester
...
vindt mij aardig.**

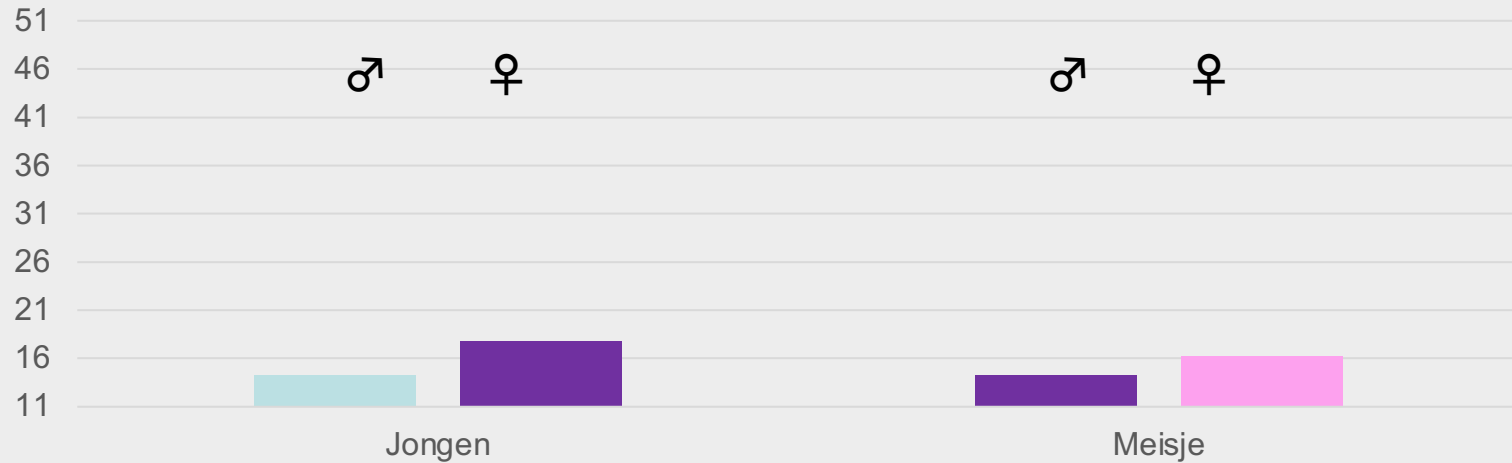
Nabijheid – volgens pm'er op bso

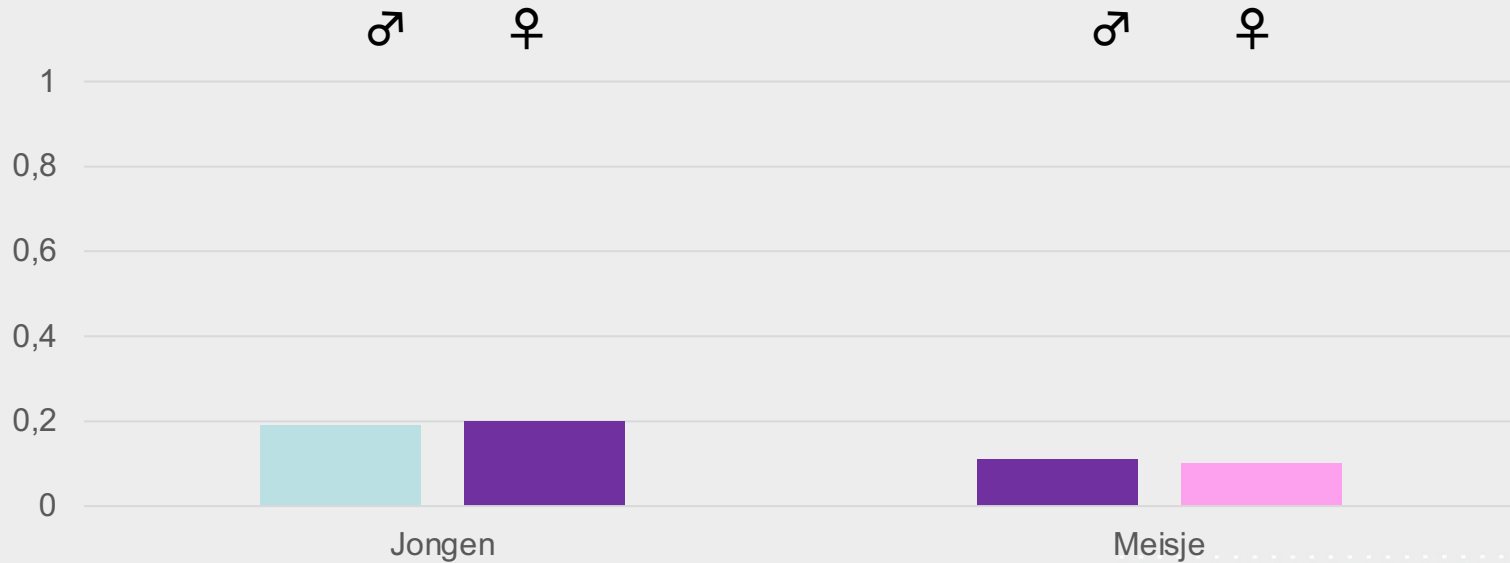
Nabijheid – volgens kind op bso

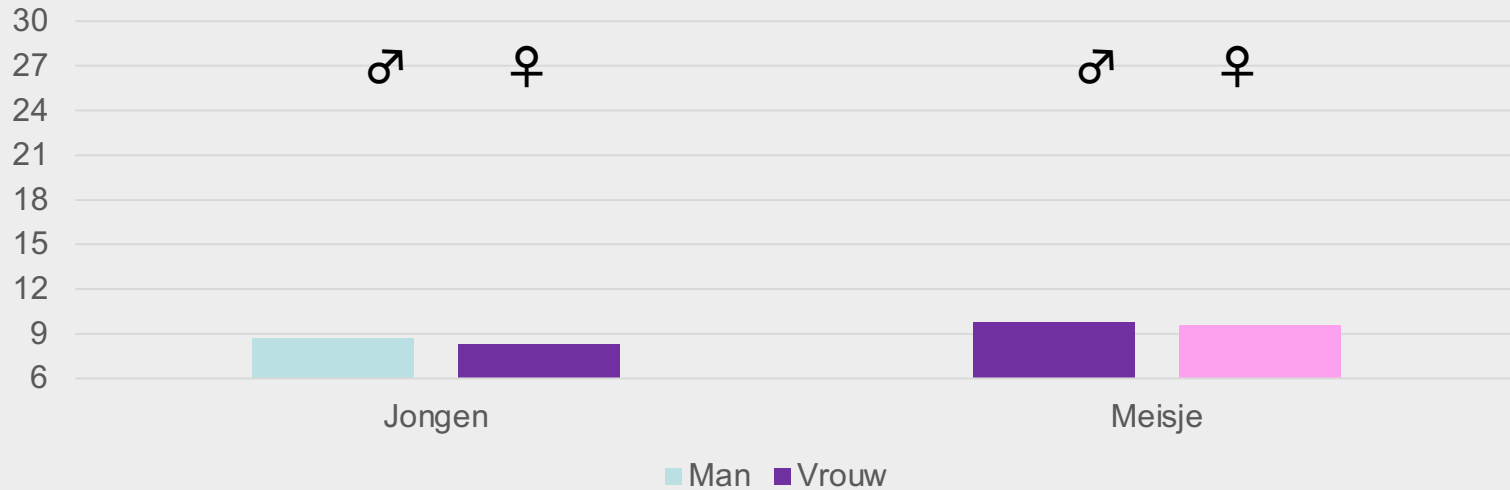
Conflict – volgens pm'er op bso

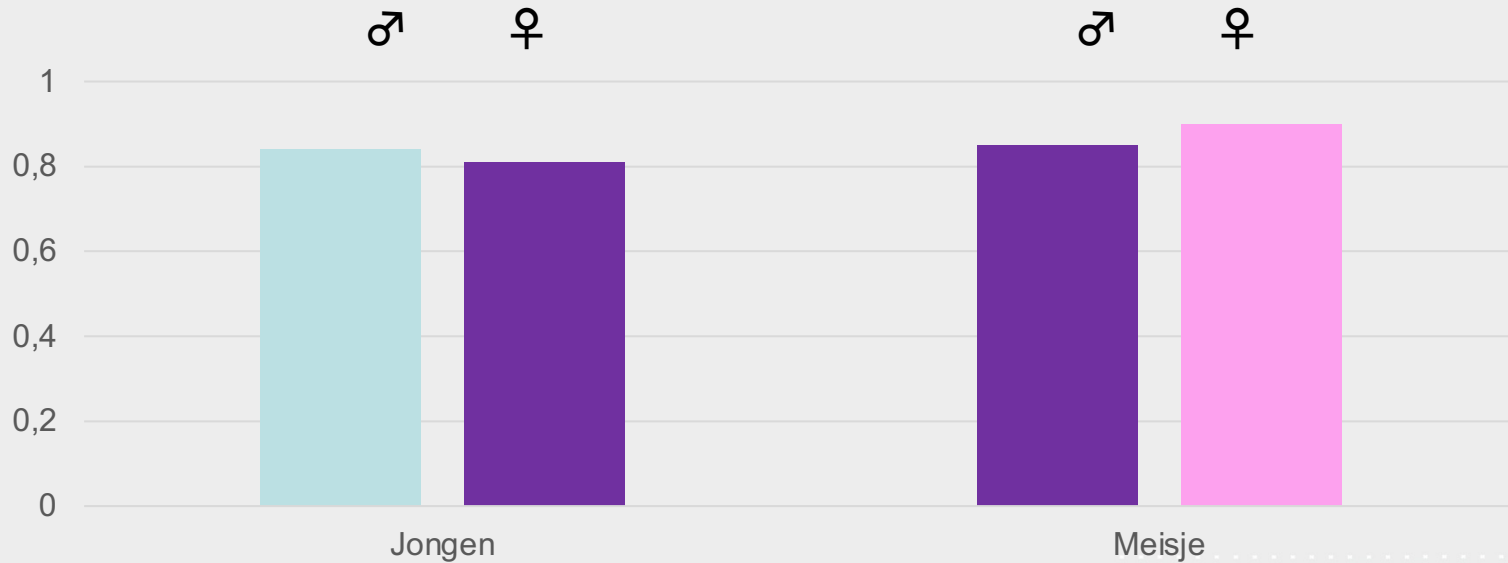
Conflict – volgens kind op bso

Afhankelijkheid – volgens pm'er op bso

Autonomie niet afhankelijkheid! – volgens kind op bso

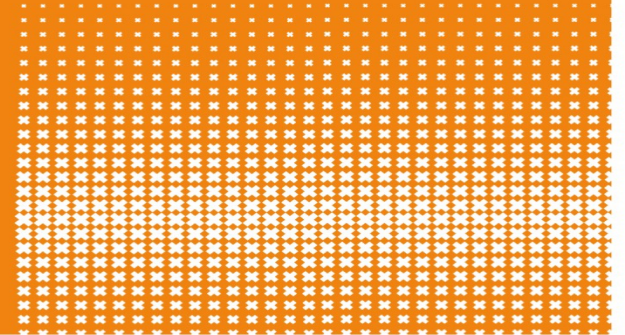

Kort samengevat

- Over het algemeen positieve pm'er-kind relaties op bso
- Geen ondersteuning voor *gender schema*-theorie (= gender match-effect), enige ondersteuning voor socialisatie-theorieën

'Female caregivers may feel more close with girls in the context of after-school care, whereas boys experience that male caregivers provide more autonomy support than their female colleagues

- *male caregivers may be more aware of children's need for autonomy and focus specifically on boys in this respect*
- *whereas female caregivers are more oriented to close relationships and focus specifically on girls'*

Over mentaliseren (mind-mindedness)

Wat is mind-mindedness?

Eigenschap van de opvoeder om een kind te behandelen en te zien als een persoon met een eigen, actieve geest, met eigen gedachtes, verlangens en intenties (Meins, 1997)

Pedagogisch Curriculum – bijdrage Cristina Colonnesei

<https://www.stichtingbkk.nl/images/Ped. Curriculum compleet LR.pdf>

Zie ook:

<https://www.nu.nl/wetenschap/4096534/mind-minded-taalgebruik-van-ouders-maakt-kind-en>

Mind-mindedness: 5 categorieën bij onderzoek

- Wensen
- Cognities
- Emoties
- Epistemisch: kennis en opvattingen over hoe de wereld in elkaar zit
- Voor het kind praten

Wensen van het kind

Wat een kind leuk vindt, niet leuk vindt, van houdt, wil hebben, prefereert, een favoriet, “wat wil je hebben?”, “Welke wil jij?”, iets lekker vinden, iets kiezen (“welk dier kies je”). Hieronder vallen ook opmerkingen die een intentie bevatten (“Welke ga je neerzetten?”).

Cognities van het kind

- Denken, besluiten, een besluit maken, weten, herkennen, herinneren, realiseren, geïnteresseerd in zijn, niet geïnteresseerd, wat opvalt, intentie, verwachting, gefascineerd zijn, geobsedeerd zijn, op gefocust zijn.
- “Welk dier missen we nog?”, “Wat voor dier is dat?”

Emoties van het kind

Genoeg gehad hebben, er klaar mee zijn, verlegen, plechtig, zelf bewust, gelukkig, verdrietig, bang, vrolijk, serieus, chagrijnig, gestresst, humeurig, in een slecht/goed humeur zijn, moeilijk doen, zorgen maken, angstig, verbaasd, verward, opgewonden, niet jezelf zijn, geschrokken, iemand laten schrikken, verrast, vol walging, verveeld, boos, ...

'Epistemic states'

Plagen, voor de gek houden, een grap maken, voor het lapje houden

Spreken voor het kind

Een uiting die duidelijk bedoeld is als door het kind gedacht of gezegd te kunnen worden.

Hoog SR, laag MM

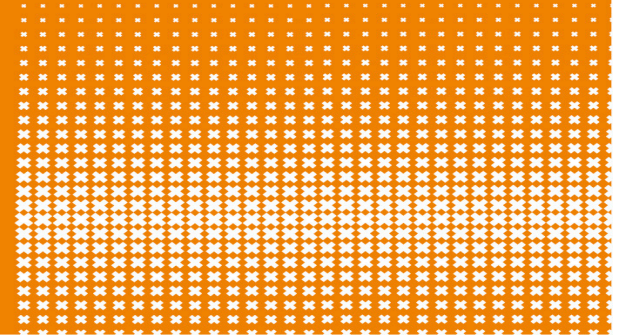
Een opvoeder kan sensitief zijn, maar een laag niveau van mind-mindedness hebben:

hij of zij reageert dan wel prompt op signalen van het kind, maar zonder in woorden te benoemen wat er aan de hand is met het kind.

Laag SR, hoog MM

Een opvoeder kan een hoog niveau van mind-mindedness hebben, maar weinig sensitiviteit tonen:

hij of zij benoemt in dat geval goed wat er in het kind omgaat, maar reageert verder niet adequaat op de behoefte van het kind.

Mind-mindedness in NLS kinderopvangonderzoek

Mind-mindedness: Wat weten we?

- $\approx 10\%$ (Colonnesi et al., 2017; Helmerhorst e.a., 2019) tot 18% (Degotardi & Sweller, 2012) van de uitingen op de groep zijn **passende MM**
- **Niet-passende MM** komt weinig voor: $\approx 0.5\%$ (Colonnesi et al., 2017; Helmerhorst e.a., 2019; zie ook McMahon & Bernier, 2017)

*Our results of a Dutch nationally representative sample show that caregivers generally offer a **supportive environment with the use of mind-related comments and sensitive interactions**. Professional caregivers in center-based care, just as parents, are able to treat children in the group as independent mental agents, by appropriately referring to children's inner states, such as their desires, thoughts and emotions during their daily dyadic and group interactions.*

Helmerhorst, Colonnesi & Fukkink, Caregivers' Mind-Mindedness in Early Center-based Childcare

PM'er over een kind (1)

Het is een vriendelijk meisje, eentje die eerst de kat uit de boom kijkt. Ze kan zichzelf goed vermaken, ze is soms wat jaloers en komt dan de aandacht van de PM'er opeisen.

Ze is bezig met zindelijkheidstraining alleen ze vergeet soms nog zelf aan te geven dat ze moet plassen en heeft dan een ongelukje. Zij schaamt zich een beetje wanneer ze een natte broek heeft.

Ze slaapt nog tussen de middag.

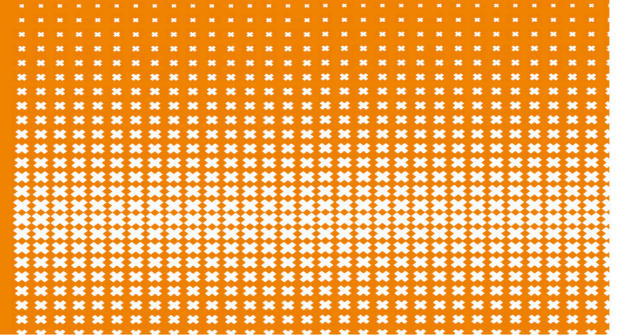
Is wat terughoudend bij nieuwe mensen.

Ze heeft twee grote zussen en een kleiner broertje.

PM'er over een kind (2)

Heel open en vriendelijk. Komt moeilijk tot spel. Hangt veel aan ons. Gaat altijd naar alle ouders toe en weet welke ouders er bij welke kinderen horen. Komt heel vaak vragen wat doe je? Is veel moe overdag want ze slaapt niet meer.

Thuis is ze soms erg moeilijk, papa zegt dat ze zich gedraagt als een heks. Kan erg schreeuwen en huilen tot dat ze haar zin krijgt. Op de opvang laat ze dat niet zien.

Tot slot

Investeren in relaties

Voor de praktijk (kinderdagverblijf & gastouder):

- 1-op-1-relatie tussen staf-kind
 - Reflectie op ervaren nabijheid, afhankelijkheid en conflict
- sensitief-reponsieve houding en aandacht voor mind-mindedness
 - Oog voor de wensen, cognities, emoties en kennis in interacties met het kind

Voor (toekomstig) onderzoek (kinderdagverblijf & gastouder):

- Mentaliseren → leidt tot → betere 1-op-1-relaties in de kinderopvang?
 - En effect voor kind, professional, beiden?
 - En leidt het tot meer sensitieve en stimulerende interacties?

Dank voor uw komst vandaag!
Dank voor uw aandacht!

